

Laten we de Europese verkiezingen benutten om een Europees begrotingsfonds dichterbij te krijgen

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

Coen Teulings is universiteitshoogleraar economics, institutions and society, Universiteit Utrecht. Reageer via expert@fd.nl

Wat ga ik stemmen bij de Europese verkiezingen op 23 mei? Ik verkeer daarover in verwarring. Over Europa maken alle politieke partijen zich schuldig aan illusiepolitiek: ze willen minder Brussel, terwijl het omgekeerde zal gebeuren. Twee dingen wist ik echter tot twee weken terug nog zeker. Ik zou geen CDA stemmen, want dat heb ik nog nooit gedaan. En ik zou geen D66 stemmen, want wat heb ik aan een partij die zegt voor Europa te zijn, maar in het kabinet minister van Financiën, Wopke Hoekstra (CDA), de vrije hand geeft om in Brussel zich hierin anders op te stellen. Afgelopen twee weken werden die twee zekerheden weggevaagd. Gelukkig maar.

De eerste keer was de publicatie van het rapport *Verandering en vertrouwen* van CDA-prominenten zoals Jeroen

Kremers, Lans Bovenberg, en Raymond Gradus, met medewerking van mensen met een lange staat van dienst in het CDA, zoals Ernst Hirsch Ballin, Ab Klink, Herman Wijffels, Sylvester Eijffinger en Yvonne van Rooy. Het rapport doet verstandige voorstellen over bestaanszekerheid, klimaat, de Nederlandse identiteit en een sociale markteconomie. Ik laat die onderwerpen rusten. Voor mijn stem op 23 mei is vooral Europa van belang.

FUNDAMENTELE WAARDEN

Het rapport noemt de Europese eenwording sinds 1945 onomwonden een succes. De Europese Unie is gebaseerd op fundamentele waarden zoals openheid, vrijheid, democratie, rechtsstaat en een sociale markteconomie. Met die eerste waarden onderscheidt de EU zich van Rusland en China. Met de laatste waarde onderscheidt zij zich van de Verenigde Staten. Los van deze waarden pleit het rapport voor gezond verstand: zonder Europa is Nederland nergens. En wie A zegt, moet ook B zeggen: een gezamenlijke munt vereist een gezamenlijk monetair en financieel beleid. En dus moet er een Europees begrotingsfonds komen. Dit standpunt is een radicale breuk met de obstructie die het Nederlandse kabinet tot nog toe pleegt. Eén zekerheid minder: zou het dit keer toch het CDA worden waarop ik mijn stem uitbreng?

Eén dag later verviel ook mijn tweede zekerheid. In de Tweede Kamer sprak D66-fractievoorzitter Rob Jetten minister Hoekstra aan op zijn optreden in Brussel. Hij riep de minister op constructiever te zijn. Jetten stond in zijn oproep alleen in de Kamer. De andere coalitiepartijen continueerden hun illusiepolitiek. Volgens de ene po-

liticus zou Jettens kritiek het draagvlak voor de EU onder de kiezers in gevaar brengen en volgens een ander Kamerlid zou die de Nederlandse onderhandelingspositie schaden. De bijdrage van fractieleider Lodewijk Asscher van de PvdA was evenmin bemoedigend. In plaats van Jetten inhoudelijk te steunen, was hij louter uit op politiek gewin. Het oververdoende stilzwijgen van GroenLinks en PvdA op dit terrein is hemeltergend. Waarom moeten we nog bezorgd zijn over de winst van Forum voor Democratie (FvD), als de rest van de partijen over de EU het standpunt van FvD uitdraagt?

De discussie over een Europees begrotingsfonds gaat feitelijk over een onderlinge brandverzekering tussen de lidstaten. Bij de onderhandelingen over de invoering van de euro in 1991 was daarvoor geen draagvlak, hoewel ter zake kundige economen aangaven dat de euro dan niet goed zou kunnen functioneren. De toenmalige politieke leiders van Frankrijk en Duitsland, bondskanselier Helmut Kohl en president François Mitterrand, hoopten dat dit draagvlak vanzelf zou ontstaan als duidelijk werd dat een goede brandverzekering onvermijdelijk was. Dat is sinds de financiële crisis van 2008 gebleken. Bij gebrek aan een brandverzekering is de EU veel zwaarder door die crisis getroffen dan de VS, terwijl de ellende toch echt daar is ontstaan.

Waarom is Nederland dan tegen een Europees begrotingsfonds? Dat is meer een product van populisme dan van economische analyse: wij zijn bang voor ontwikkelingen in het buitenland. Wij trekken ons graag terug achter onze eigen dijken. Andere lidstaten, zoals Frankrijk, Griekenland, Spanje, maar vooral Italië, zullen zo'n begro-

ting misbruiken om ons voor hun kosten te laten opdraaien, zo wordt gere-deneerd. En is dat risico er? Natuurlijk, bij iedere brandverzekering is er sprake van misbruik. In een recessie gaan er meer bedrijfspanden in vlammen op dan tijdens een hoogconjunctuur. In een slechtlopend restaurant slaat vaker toevallig de vlam in de pan. Moet je daarom maar geen brandverzekering nemen? Bovendien: ook wij stallen onze rekeningen graag in Brussel.

KLEIN FONDS

Hopelijk krijgt minister Hoekstra in Brussel niet zijn gelijk en zal het aflopen zoals premier Mark Rutte dat eind vorig jaar zo mooi heeft verwoord: 'Nederland heeft volledig gelijk gekregen met zijn verzet tegen een eurobegroting. Er komt slechts een klein fonds, ergens tussen de 0 en x euro'. Dat is namelijk in het Nederlandse belang.

Tot slot: eind april overleed op 97-jarige leeftijd Johan Witteveen. Hij was voor de VVD twee keer minister van Financiën. In de jaren 70 was hij directeur van het Internationaal Monetair Fonds. Hij leidde het fonds tijdens de oliecrisis vanaf 1973. Hij ontwierp toen de brandverzekering die de wereld-economie door deze crisis loodste. Tot zijn dood bleef hij zich actief bemoeien met het Nederlandse beleid. Het CDA-rapport *Verandering en vertrouwen* en de bijdrage van Rob Jetten zouden hem deugd hebben gedaan. Zijn kritische interventies zullen de komende jaren node worden gemist. Laat dit verlies het CDA niet van de noodzakelijke verandering en vertrouwen weerhouden. En laat Rob Jetten met — nog meer — overtuiging doorgaan op de ingeslagen weg. Wie weet, breekt het gezond verstand dan ook elders door.

Het rapport van prominenten van het CDA pleit voor een Europees begrotingsfonds